

KÉZDIVÁSÁRHELY – TÂRGU SECUIESC – SEKLER-NEUMARKT

Borcsa Imola

HESTEG KÉZDI

Szerdán érkezett a felkérés, hogy írják a városomról. Szerdán szokott érkezni a gyógyszertárral szembeni üzletbe a pulykazúza, kacsamáj, szóval a különlegességek. Hétfőre nem sütnék kálnoki kenyeret. Minden délután három körül raknak be egy adag új árut a turkálóba, amelyik a suliból hazafelé jövet utunkba esett. A ruhásboltokban gyakran odaadják a kiszemelt ruhát otthoni felpróbálásra, s ha nem jó, elér másnap visszavinni. Ez a rengeteg apró, de „létfontosságú” tudás, illetve az ilyen, nagyvárosban elképzelhetetlen bizalom, ami otthonossá, szerethetővé tesz egy kisvárost, és némiképp ellensúlyozza a hiányosságait.

Az én kisvárosom, Kézdivásárhely a Keleti-Kárpátok lábánál fekszik. Azt, hogy hegyek ölelik körül, amelyek egy-egy utca végén, épület mögött kibukkannak, sőt, még az ablakomból is láthatók, szinte soha nem veszem észre, jelenlétük nem tolakodó, tekintélyük figyelmen kívül hagyható, ellentétben például Torockóval – kevés nyomasztóbb és ijesztőbb látvány van, mint a viharban fölé magasodó Székelykő –, ahová szintén kötnek gyökerek. Talán ez, a hegyek közelsége, de jelenlétük diszkrétisége, majdhogynem tűnékenysége hiteti el az itt élővel, hogy fittyet lehet hányni a hatalomra és a szabályokra, még akkor is, ha azok a mi érdekünket szolgálják, például a járvány alatti maszkhordásra. Az érthetetlen, akár önpusztításig fokozott makacsság és önfújóság (Én kórházba? El van az eszed menve? – adhatnám bármely itteni szereplőm szájába teljes hitelességgel.) egyébként is jellemző a környék emberére.

A város kétharmadát, a régi időkben piactérként funkcionáló főterét is beleértve, a tizenkilencedik század közepén tűz pusztította el, amelynek terjedését egyebek mellett az építkezés, a szorosan egymáshoz épített házak is elősegítették. A tűzvész után az osztrák állam segélyt ajánlott a város korszerű újjáépítéséhez, melynek feltétele a telkek újraosztása lett volna, azonban a polgárok ezt elutasítva inkább önerőből építették újra a házakat. Részen ennek a logikátlanak tűnő ragaszkodásnak az eredménye az, amire ma büszkék vagyunk: hogy nálunk egyedülálló mértékben maradt fenn a kü-

lönleges, udvarteres városszerkezet, a főtérről – Markó Béla érzékletes megfogalmazását kölcsönözve – küllőszerűen kiinduló szűk, sikátorszerű utcákkal.

A főteret egyébként, ahol az ember csoportosan makacskodhat, netán tüntethet, a kommunizmus idején parkosították, sok más erdélyi városhoz hasonlóan, ezzel is akadályozva a gyülekezést. Megejtő, hogy évtizedeken át puszpángbokorból formázott óriási váza és árvácska- meg büdöskeágyások akadályozták a rendszer megdöntését. A dolgukat mégsem végezték maradéktalan sikerrel, mert a kommunizmus aztán ment, az árvácskák viszont – az ország politikai elitjéhez hasonlóan – maradtak. Mi pedig ragaszkodunk hozzájuk. Időről időre szóba kerül a főtér felújítása, eredeti formájának visszaadása, vagyis parktalanítása. Ezt pedig minden alkalommal bősz felháborodás övezi, hiszen milyen jó forró nyári napokon egy fa árnyékában, a padon megpihenni, esetleg szundikálni. Nézelődni úgysem érdemes, a fák takarják a kilátást.

Az utóbbi években azért észrevétlenül megfogyatkoztak a viharvert, lompos tuják, amelyeket kamaszkoromban még az iskolák díszítettek fel minden karácsonyra, többnyire csomagolópapírba tekert cipősdobozokkal és néhány hanyagul feldobott tiri-tarka égővel. Hazafelé menet aztán élénken vitatkoztunk, hogy melyik suli fája szebb. Azóta a főtér karácsonyi díszítése egyszínűsödött, diszkrét lett, mint a hegyek jelenléte.

S ha már jelenlét, éppen a napokban tört magának utat a huszonegyedik század az árvácskaágyások közé. A városmárkázásban jártas szakemberek bizonyára tudják, miért fontos hatalmas, fehér, gondolom műanyagból készült #avárosneve feliratokat biggyeszteni egy-egy város nevezetes pontjára, esetünkben a főtérre. Én nem vagyok az, de ám legyen, végül is, ahol van Insta-generáció, ott van jövő, tehát örülhetünk. Nálunk éppen most zajlanak a felállítási munkálatok, a park egyik betonsétányát törik fel érte, mert nemcsak felirat lesz, hanem körülötte kockakő is – hogy a felirat mellett készített szelfire furakodjon be valami valóban jellegzetes is.

Mediterrán népek derűjét figyelve mindig arra jutok, hogy a tenger közelsége lehet a titok nyitja a jó kedélyükhöz, az egyenletes, nyugodt morajlás és a víz ringatása idézhet fel valamit tudat alatt az anyaméhbeli békéből. Nekünk tenger helyett csak kockakő jutott, de ringatásban így is van részünk: egy kocsit a kockaköves utcákon egy tengeren hanykolódó bárka érzetét kelti az emberben – hogy nyugodt vagy viharos az a bizonyos tenger, attól függ, hány éve rakták újra a kockakövet. Ennek ellenére ragaszkodunk hozzá, és szidni is csak nekünk szabad. Mikor néhány éve egy

barátnőm a főtéren végigkocsikázva meggondolatlanul azt a megjegyzést tette, hogy ideje volna leaszfaltozni az utat, magamat is meglepő felháborodással válaszoltam, hogy ide nem aszfalt kell, hanem gyalogos övezet.

Érdekes egyébként, hogy a kommunizmus nemcsak fizikai, nyelvi lenyomatát is otthagya a központon, az ott található polgármesteri hivatal bő három évtizeddel a rendszerváltás után is néptanács néven él a köznyelvben, holott a diktatúra intézményrendszerének egyéb elemei, például a milícia (ma rendőrség) már a kilencvenes évek elteltével kikoptak a nyelvből.

A város összképét nézve a fizikai lenyomattól máig sem szabadultunk meg teljesen, de talán így is van ez jól. A szürkeségből kezdünk lassan kivetközni ugyan, a frissen hőszigetelt tömbházak üde színekben pompáznak – egy-egy szürke folt jelzi, hogy a lépcsőházból kinek nem futotta a felújításra –, de a kommunista építészet és kerttervezés olyan remekei, mint a traktorabroncsba telepített virágágyás vagy a martinispohár formájú víztorony, még itt-ott tartják magukat. Egyiket az ablakomból is látom, fakószürkére kopott már, pedig valamikor fehér-rózsaszín hosszanti csíkozása szemet gyönyörködtető lehetett. A varjak azért így, kopottan is kedvelik, véletlen hiba folytán hangosra sikeredett stukkókként szoktak a szélén gubbasztani.

Szóval megújulunk, felújítunk, eredeti állapotot visszaállítunk, vagy leromlani hagyunk, közben egyre fogatkoznak a kommunizmus „relikviái”, helyettük pedig jönnek a hasonló esztétikai magasságokba törő, bevásárlóközpontnak nevezett tákolmányok. S hogy a sok változás közt eligazodjunk, örök a makacskodásunk, mert így sosem jó, csak úgy. Vagy még úgy sem.

Markó Béla

A LEGKISEBB METROPOLISZ

Ültem a Broadway egyik mozijában, és egyszerre csak belém sajdukt, hogy mintha otthon volnék, Erdélyben. Nem is akárhol, hanem szülővárosomban, Kézdivásárhelyen. New York és Kézdivásárhely? A világ egyik legnagyobb és egyik legkisebb városa hirtelen hasonlítani kezdett egymásra. Azelőtt már bejártam Amerikát, nem turistaként, hanem politikusként, kézről